

Vesna Trifunović. *Likovi domaćih viceva: socijalni tipovi lude u savremenim vicevima*. 2009. Beograd: Srpski genealopški centar i Odeljenje za etnologiju i antropologiju Filozofskog fakulteta u Beogradu, Etnološka biblioteka 43.

Naša svakodnevica, tj. njen vedriji deo, ispunjen je humorom i smehom. Ovo, naravno, ne implicira lakoću života i nedostatak problema u njemu, već predstavlja upravo jedan od odgovora i načina na koji čovek reaguje na stvarnost oko sebe i to vrlo često na ono što se pojavljuje kao prepreka, problem ili konflikt. Naizgled neobavezani i lagani, problemi humora i viceva zapravo čine veoma kompleksnu i ozbiljnu temaktiku koja je relativno kasno postala predmet antropoloških istraživanja u svetskoj nauci, pa i kod nas. Knjiga Vesne Trifunović *Likovi domaćih viceva: socijalni tipovi lude u savremenim vicevima* u tom smislu predstavlja jednu od prvih sistematskih antropoloških analiza humora, nakon doktorske disertacije, tj. knjige Gordane Ljubojke *Etnički humor XX veka u humorističkoj štampi Srbije*. Iako je to prva monografija Vesne Trifunović, koja je zapravo nastala iz njene master teze, ona ni po čemu ne izgleda kao početnički rad.

U prvom poglavlju autorka nas uvodi u problematiku humora iz antropološke perspektive kroz kratak pregled pristupa ovoj tematici i teoriju sociokulturnog aspekta humora Mahadeva Apte-a koju je u svom radu odredila kao polazišnu. Odabравši vic za građu svog istraživanja Vesna Trifunović je drugo poglavlje posvetila teoretskoj problematizaciji ove kratke verbalne folklorne forme bogatog sadržaja, koja može imati veoma raznovrsne motive. Uočivši veliki korpus srpskih viceva koji su usmereni na ismevanje i parodiranje ljudi, autorka je prepoznala ponavljanje obrasca socijalnog tipa *lude* i to prema tipologizaciji američkog

sociologa Orina Klapa. Problematika socijalnih tipova sadržaj je trećeg, dok u četvrtom poglavlju fokus prelazi na socijalni tip *lude* i njene različite podtipove, koje će autorka kasnije podvrgnuti analizi. Ovaj socijalni tip tj. viceve u kojima se *luda* pojavljuje autorka analizira kroz tehnike humora koje je definisao Artur Asa Berger, čiju teoriju Vesna Trifunović dopunjuje ističući da je važno napraviti razliku između situacije u kojoj se humor proizvodi svesno i namerno, i one kada do njega dolazi spontano. Samo u prvom slučaju možemo govoriti o *tehnikama*, dok za "slučajni humor" koji je izazvan sticajem određenih neočekivanih okolnosti autorka predlaže termin *mehanizam*.

Autorku pre svega zanima socijalna funkcija viceva, s jedne strane ono što nam vicevi govore o društvu, a s druge strane funkcija koju ova folklorna forma ima, pre svega, u vaspitavanju i oblikovanju ponašanja grupe prema utvrđenim pravilima. Sakupivši građu na specijalizovanim internet sajtovima koji su necenzurisani i odlikuju se spontananošću i aktuelnošću, što je, kako ističe Vesna Trifunović, najbliže pričanju viceva u spontanim i neformalnim uslovima, peto poglavlje predstavlja analizu viceva i njihovu klasifikaciju prema različitim tipovima *lude*: policajac, plavuša, Perica, Crnogorac, Ciganin, Mujo i Haso i to kroz ponuđene Klapove socijalne modele (budalasta luda, pompezna luda, komični nevaljalac, komična luda, ismevani heroj), da bi nastavak knjige tj. šesto poglavlje bilo posvećeno vicevima o Lali i Piroćancu. Problem za klasifikovanje Lale autorka vidi u kompleksnosti njegovog lika koji se samo donekle uklapa u tip *ismevanog heroja*, dok je Piroćanca nemoguće uklopiti u ponuđenu Klapovu šemu, zbog čega autorka sama definiše novi tip - *ekscentrične lude*.

Ova knjiga Vesne Trifunović predstavlja veoma ozbiljnu i fokusiranu analizu koja, kao i tema kojom se bavi, odiše humorom. Pokazavši na koji je način uz pomoć Bergerovih tehnika humora moguće analizirati vic, autorka je otvorila temu tj. mogućnost analize i drugih humorističkih folkornih žanrova i narativa. Brojni primeri viceva čine ovu monografiju zabavnom i smešnom, što ne umanjuje njenu naučnu vrednost – jasno i dobro definisan teoretski okvir, definiciju problematike, analizu, a što je još važnije inovativne teoretske postavke kao i jasne uvide.

Lada Stevanović

Ivana Gačanović. *Problem evropskog identiteta. Uvod u antropologiju Evropske unije*. 2009. Beograd: Srpski genealoški centar i Odeljenje za etnologiju i antropologiju Filozofskog fakulteta, Etnološka biblioteka, knj. 44. 128 str.

U domaćem kontekstu, pojam Evropska unija uglavnom asocira na politiku, ekonomiju i putovanja bez vize. Da bi se *postalo* Evropljaninom u Evropskoj uniji, potrebno je usvojiti i ispuniti određena "prava i obaveze", ali da bi se pojedinac *osećao* takvim Evropljaninom neophodno je postojanje svesti o evropskom identitetu (počevši od važnih simbola poput zastave, grba i himne) i svesti o kulturi.

Radom *Problem evropskog identiteta. Uvod u antropologiju Evropske unije*, koji predstavlja prerađenu verziju master rada odbranjenog na Filozofskom fakultetu u Beogradu 2008. godine, Ivana Gačanović Evropsku uniju sagledava iz jednog drugog ugla – antropološkog. Kroz analizu identitetskih politika ove evropske zajednice, autorka problematizuje poimanje i upotrebu koncepta "evropskog identiteta" i "evropske kulture" u

njenom zvaničnom diskursu, istovremeno razjašnjavajući vezu između EU i antropologije.

Pored odabrane literature koja obrađuje ovu problematiku, autorka se prilikom analize koristi zvaničnim aktima Evropske unije (Ugovori iz Maastrichta, Amsterdama, Nice, o Ustavu za Evropu, Reformski ugovor iz Lisabona), te programima i akcijama različitih institucija EU (s akcentom na akcije koje sprovodi Evropska komisija) koji mogu pomoći u razumevanju istraživanog problema. Autorka na 128 strana ove knjige na zanimljiv način prezentuje svoja razmišljanja i analizu, ograđene hibridnim analitičkim okvirom koji tvore antropologija Evropske unije, antropologija globalizacije, antropologija javnih i praktičnih politika i antropologija multikulturalizma i sistematizovane u šest celina.

Teorijska uvertira i ključni koncepti

Posle jasno definisanih ciljeva, polaznih tačaka i metoda istraživanja, prvi deo rada (kroz poglavlja *Antropologija i evropske integracije: pitanje "evropskog identiteta"*, *Kultura i identitet kao politički neizbežni koncepti*, *Multikulturalizam: kako izaći na kraj sa kulturnom različitostu?*) predstavlja jednu širu teorijsku osnovu koja obuhvata razmatranje odnosa antropologije i pitanja evropske integracije, kulture, identiteta, globalizacije i multikulturalizma.

Analizirajući neka od brojnih pitanja koja su se našla na istraživačkom putu antropologa (koji su se bavili Evropskom unijom), autorka objašnjava antropološku relevantnost ove teme. Ključna pitanja koja se javljaju su pitanje "kulture" i stvaranje "evropskog (kulturnog) identiteta" (14/15). Iako veoma važna, ova pitanja su u studijama EU u početku bila zanemarivana, da bi usled novonastalih